

ФКСТ 4Н - НС1 - 068

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“

Професионално направление 5.3. Комуникационна и компютърна техника

Докторска програма Автоматизирани системи за обработка на информация и управление

Автор на дисертационния труд: маг. инж. Резарт Пребреза

Тема на дисертационния труд: BUSINESS INTELLIGENCE ПОСРЕДСТВОМ
ХРАНИЛИЩЕ ЗА ДАННИ (КАЗУС ОТ ЦЕНТРАЛНАТА БАНКА НА РЕПУБЛИКА
КОСОВО)

Член на научното жури: Проф. д-р Станислав Денчев Симеонов

Настоящото становище се представя във връзка с процедурата за защита на дисертационния труд за придобиване на ОНС „Доктор“ на маг. инж. Резарт Пребреза, съгласно заповед № ОЖ – 5.3 – 44 от 04.07.2024г., на Ректора на Технически университет – София.

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и научноприложно отношение. Степен и нива на актуалността на проблема и конкретните задачи, разработени в дисертацията.

Представеният дисертационен труд засяга актуална тема относно BUSINESS INTELLIGENCE (BI). Докторантът се фокусира върху проблематика, свързана с въвеждане, приложение и оптимални възможности на BI. Проблематиката в това отношение е актуална и е в непрекъснато развитие в съвременното. Това касае въвеждането и реализацията на BI в Държавни институции и в частност в банки. Освен задълбочения анализ на инструментариума и процесите, авторът се концентрира върху мястото, ролята и значението на хранилищата на данни. На база фигури и подробен анализ се онагледяват отделните компоненти и възможностите за тяхното приложение. На база анализ на предимствата са изведени са препоръки при прилагането на BI. Дисертационният труд е посветен на безспорно актуална и нова тематика, придобиваща все по голямо значение, относно възможностите за вземане на бизнес решения, в съвременното информационно общество.

2. Степен на познаване състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературния материал.

Авторът на дисертационния труд е направил аналитични интерпретации на посочените в литературната справка 83 литературни източника. Направените анализи и на тяхна база препоръки за реализация се вижда, че познава състоянието на проблемите, свързани с приложението на хранилищата за данни и тяхното място в BI. Ясно и точно е формулирана целта на изследването – на база анализ на текущото състояние на

инструментариума и процесите в ВІ, да се разработи стратегия за приложение в корпоративни организации, в частност банки от национално значение. Дисертационният труд е оформен от въведение, пет глави, съдържащи основното изложение, заключение, приноси, списък публикации по работата. Общият обем е 220 страници.

3. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Целта на представения дисертационен труд е ясно дефинирана в началото. Направен е хронологичен анализ и аналитична интерпретация на голям обем информация, засягаща проблематиката свързана с ВІ. Особено внимание е обърнато на наличната регламентна рамка, директиви, решения и стратегии относно приложението и внедряването в бизнеса и държавните институции. Започвайки с описание на основната концепция за ВІ, продължавайки с анализ на различни аспекти по прилагане на основна стратегия, управление на системата за данни и налични възможни слабости се достига до препоръки относно за приложение в рамките на централните институции на Република Косово.

Считам, че избраната методика на изследване напълно съответства на поставената в дисертационния труд.

4. Научни и/или научноприложни приноси на дисертационния труд

На това място ще цитирам Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени в ТУ-София: формулиране и обосновка на нов научен проблем (област); формулиране и обосновка на нова теория (хипотеза); доказване с нови средства на съществени нови страни в съществуващи научни проблеми и теории; създаване на нови класификации, методи на изследване, нови конструкции, технологии, препарати, схеми за лечение и т.н.; получаване и доказване на нови факти; получаване на потвърдителни факти; значими художественотворчески постижения. Тази постановка ми дава основание да класифицирам приносите в дисертационния труд на маг. инж. Ррезарт Пребреза по следния начин:

Научни приноси

Предлага се подход за съвместно използване на ВІ и хранилища за данни за подобряване на вземането на решения и ефективността на финансовите институции.

Научноприложни приноси

Предложена е методология за прилагане на съвместното използване на подхода за ВІ и хранилища за данни във финансовите институции, което осигурява ефективен анализ на данни, управление на риска и формулиране на политики, управлявани от данни за икономическа стабилност.

Приложни приноси

Представено е решение за подобряване на процеса на вземане на финансови решения в Централната банка на Република Косово.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са отпечатани.

Дисертантът има 6 публикации във връзка с дисертацията, в т.ч.:

- в сборници с доклади на международен научен форум (индексирана) - 1 публикация;
- в международни журналы - 5 публикации;

Едната е самостоятелна. Всички публикации са предварително рецензирани и са публикувани в пълния им обем. Не е представен списък със забелязани цитирания. Аз също не забелязах цитати.

6. Мнения, препоръки и бележки.

Дисертационният труд е изготвен прецизно и в стройна логическа последователност. Прави впечатление степента на информираност на автора по дадената тематика. Показано е значително познаване на законовата рамка при прилагане на методиката за реализация.

Смятам, че докторантът трябва да се концентрира към практическо изпълнение на концептуалните разработки. Добре е да се направят и практически изследвания за приносите при въвеждане на VI.

7. Заключение с ясна положителна или отрицателна оценка на дисертационния труд.

Дисертационният труд на маг. инж. Ррезарт Пребреза на тема „BUSINESS INTELLIGENCE ПОСРЕДСТВОМ ХРАНИЛИЩЕ ЗА ДАННИ (КАЗУС ОТ ЦЕНТРАЛНАТА БАНКА НА РЕПУБЛИКА КОСОВО)” съдържа научнообосновани решения на актуален проблем. Реализирана е адекватна публичност на резултатите. Считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България. На основание на гореизложеното, си позволявам да препоръчам на Почитаемото Научно жури, назначено със Заповед ОЖ – 5.3 – 44 от 04.07.2024г. на Ректора на Техническия университет – София, да присъди на маг. инж. Ррезарт Пребреза образователната и научна степен „ДОКТОР”, Професионално направление 5.3. Комуникационна и компютърна техника, Докторска програма „Автоматизирани системи за обработка на информация и управление“.

21.09.2024г.

гр. Бургас

Член на жури: _____

/Проф. д-р Станислав Симеонов/

OPINION

on a PhD thesis for the acquirement of the educational and scientific degree "PhD"

Professional direction: 5.3. Communication and computer technology

Doctoral Program: Automated Systems for Information Processing and Management

Author of the PhD Thesis: MSc. Rrezart Prebreza I

Topic of the thesis: **BUSINESS INTELLIGENCE THROUGH DATA WAREHOUSE
(CASE STUDY CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO)**

Member of the scientific jury: Prof. Stanislav Denchev Simeonov, PhD

The present opinion is presented in connection with the procedure for the defense of the PhD thesis for the acquirement of the educational and scientific degree "PhD" of MSc. Engineer Rrezart Prebreza, according to order No. OЖ – 5.3 – 44 of 04.07.2024, of the Rector of the Technical University – Sofia.

1. Relevance of the problem developed in the PhD thesis in scientific and applied scientific terms. Degree and levels of relevance of the problem and specific tasks developed in the PhD thesis.

The presented PhD thesis concerns a current topic regarding BUSINESS INTELLIGENCE (BI). The PhD student focuses on issues related to the introduction, application and optimal capabilities of BI. The issue in this regard is relevant and is in continuous development in modern times. This concerns the introduction and realization of BI in State institutions and in particular in banks. In addition to the in-depth analysis of tools and processes, the author concentrates on the place, role and importance of data warehouses. On the basis of figures and detailed analysis, the individual components and the possibilities for their application are illustrated. Based on an analysis of the advantages, recommendations for the application of BI are derived. The Thesis is dedicated to an undeniably current and new topic, gaining more and more importance, regarding the possibilities for making business decisions in the modern information society.

2. Degree of knowledge of the state of the problem and creative interpretation of the literary material.

The author of the PhD thesis made analytical interpretations of the 83 literary sources indicated in the literature reference. The analyzes made and, based on them, recommendations for implementation, it is seen that he knows the state of the problems related to the application of data warehouses and their place in BI. The purpose of the research is clearly and accurately formulated - based on an analysis of the current state of BI tools and processes, to develop a strategy for application in corporate organizations, in particular banks of national importance. The thesis consists of an introduction, five chapters containing the main statement, conclusion, contributions, list of publications on the work. The total volume is 220 pages.

3. Correspondence of the chosen research methodology with the set goal and tasks of the PhD thesis.

The purpose of the presented PhD thesis work is clearly defined at the beginning. A chronological analysis and analytical interpretation of a large volume of information concerning the issues related to BI was made. Particular attention is paid to the available regulatory framework, directives, decisions and strategies regarding application and implementation in business and government institutions. Starting with a description of the basic concept of BI, continuing with an analysis of various aspects of implementing a basic strategy, data system management and available possible weaknesses, recommendations are arrived at for application within the central institutions of the Republic of Kosovo.

I believe that the chosen research methodology fully corresponds to the one set out in the PhD thesis.

4. Scientific and/or applied scientific contributions of the PhD thesis

At this point, I will quote the Regulations for the conditions and procedure for acquiring scientific degrees at TU-Sofia: formulation and justification of a new scientific problem (area); formulation and justification of a new theory (hypothesis); proving by new means substantial new sides in existing scientific problems and theories; creation of new classifications, research methods, new constructions, technologies, preparations, treatment schemes, etc.; obtaining and proving new facts; obtaining corroborating facts; significant artistic achievements. This presentation gives me the reason to classify the contributions in the PhD thesis of MSc. Rrezart Prebreza in the following way:

Scientific contributions

An approach is proposed for the joint use of BI and data warehouses to improve decision-making and efficiency of financial institutions.

Scientific and applied contributions

A methodology is proposed for implementing the joint use of the BI and data warehouse approach in financial institutions, which provides effective data analysis, risk management, and data-driven policy formulation for economic stability.

Applied Contributions

A solution to improve the financial decision-making process in the Central Bank of the Republic of Kosovo is presented.

5. Evaluation of the publications on the PhD thesis: number, nature of the editions in which they were printed.

The PhD student has 6 publications related to the thesis, including:

- in collections with reports of an international scientific forum (indexed) - 1 publication;
- in international journals - 5 publications;

One is independent. All publications are pre-reviewed and published in their entirety. No list of noticed citations is presented. I didn't notice the quotes either.

6. Comment, recommendations and notes.

The PhD thesis is prepared precisely and in a neat logical sequence. The degree of awareness of the author on the given topic is impressive. Significant knowledge of the legal framework is shown when implementing the implementation methodology.

I believe that the PhD student should concentrate on the practical implementation of the conceptual developments. It is also good to do practical research on the benefits of implementing BI.

7. Conclusion with a clear positive or negative assessment of the PhD thesis.

The PhD thesis of MSc. Rrezart Prebreza on the topic "BUSINESS INTELLIGENCE THROUGH A DATA WAREHOUSE (CASE OF THE CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO)" contains science-based solutions to an actual problem. Adequate publicity of the results has been implemented. I believe that the submitted PhD thesis meets the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria. On the basis of the above, I allow myself to recommend to the Honorable Scientific Jury, appointed by Order OЖ - 5.3 - 44 of 04.07.2024. of the Rector of the Technical University - Sofia, to award the MSc. Rrezart Prebreza, the educational and scientific degree "PhD", Professional direction 5.3. Communication and Computer Technology, Doctoral Program "Automated Information Processing and Management Systems".

21.09.2024

Jury member: _____

Burgas

/Prof. Stanislav Simeonov/